

PM 2012:115 RVII (Dnr 326-360/2012)

Funktionshinderombudsmannens årsrapport 2012

Delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Anmälan av funktionshinderombudsmannens årsrapport 2012 godkänns.
2. Årsrapporten överlämnas till stadens nämnder och styrelser för kännedom.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Stockholms stad har en ombudsman för omsorg om personer med funktionsnedsättning i Stockholm. Funktionshinderombudsmannen, FO, ska vara en förstärkning och ett komplement till stadens ansvariga nämnder och styrelser i frågor som berör levnadsförhållanden och förutsättningarna för delaktighet för människor med funktionsnedsättning.

I FO:s uppdrag ligger bland annat att förmedla kunskap till nämnder och styrelser och ge förslag på förbättringar.

FO:s årsrapport till kommunstyrelsen ska följa upp stadens verksamhet utifrån funktionshinderaspekter samt redogöra för brister och föreslå förbättringsåtgärder.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret är enigt med FO i de utvecklingsområden och förslag till förbättring som redovisas i rapporten. Stadens stöd och service för personer med funktionsnedsättning fungerar i stort sett bra och programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning fångar upp många av de identifierade utvecklingsområdena.

Mina synpunkter

Funktionshinderombudsmannens årsrapport 2012 avseende verksamhetsåret 2011 är viktig för stadens arbete och fortsatta utveckling. Rapporten är ett betydande stöd i arbetet med att förbättra och utveckla stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Människor med funktionsnedsättning har ett mycket individuellt och skiftande behov. För att ge bästa möjliga stöd och hjälp måste individens behov och vilja ligga till grund. Därför är det glädjande att rapporten pekar på att valfriheten har ökat i staden och att stadsdelsgränserna inte längre behöver utgöra något hinder.

Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016 är ett viktigt verktyg i stadens funktionshinderpolitiska arbete. Samtliga nämnder och sty-

relser ska följa programmet och därmed bidra till ett mer tillgängligt Stockholm. För att öka kompetensen hos stadens medarbetare har vi arbetat med CARPE, ett samverkansprojekt för kompetensutveckling inom området funktionsnedsättning. Ett arbete som blivit väl mottaget hos såväl personal som brukare.

Staden har under de senaste åren satsat mycket på att skapa ett tillgängligt och välkomnande Stockholm. Tillgänglighetsarbetet har gått från att vara ett projekt till att vara ett ansvar för alla nämnder och bolagsstyrelser. Tillgänglighet ska ses ur ett brett perspektiv. Det handlar inte bara om fysisk tillgänglighet, utan också om delaktighet i samhället och om arbetsmarknaden.

Det är glädjande att Stockholms stad uppmärksammades för sitt tillgänglighetsarbete i Humanas årliga tillgänglighetsbarometer 2012. Stockholms stad har exempelvis 23 000 övergångsställen som tillgänglighetsanpassats. Under år 2012 investeras ytterligare 40 miljoner kronor för att åtgärda så kallade enkelt avhjälpta hinder. I december kommer staden åter att dela ut S:t Julianpriset.

Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011 – 2016 är tillsammans med regeringens strategi ”En strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011 – 2016” hörnstenarna i stadens arbete för personer med funktionsnedsättning. Program för delaktighet antogs av kommunfullmäktige den 13 juni 2011 och slår bland annat fast att personer med funktionsnedsättning ska kunna arbeta i Stockholms stad och att möjlighet till anställning, praktikplats och sommarjobb ska främjas. Staden arbetar med projekt så som Alfa och den ordinarie verksamheten OpenEyes, vilka har hjälpt flera personer med funktionsnedsättning till sysselsättning. Det är viktigt att staden fortsätter att arbeta aktivt för att fler personer med funktionsnedsättning erbjuds sysselsättning.

Funktionshinderombudsmannens årsrapport tar upp en rad viktiga utmaningar. Dit hör att bygga fler bostäder med särskild service. Här har stadsdelsnämnderna ett beställaransvar. Det krävs även fortsatta satsningar på att åtgärda enkelt avhjälpta hinder.

Staden ska eftersträva att kvinnor och män med funktionsnedsättning behandlas likvärdigt och har jämlika levnadsvillkor. Det är vidare viktigt att staden tar tillvara på den kompetens som har byggts upp inom funktionshinderområdet. Avslutningsvis ska stadens e-tjänster vara tillgängliga för alla. Rapporten är ett viktigt underlag för en fortsatt förbättring av Stockholms stad. Staden ska stolt kunna vara en förebild för andra städer i Sverige.

Med detta sagt välkomnar jag funktionshinderombudsmannens rapport 2012.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Anmälan av funktionshinderombudsmannens årsrapport 2012 godkänns.
2. Årsrapporten överlämnas till stadens nämnder och styrelser för kännedom.

Stockholm den 5 september 2012

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Delaktighet för personer med funktionsnedsättning - Funktionshinderombudsmannens (FO) årsrapport 2012 till kommunstyrelsen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Daniel Helldén* (MP) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta

1. godkänna FO:s årsrapport
2. bostadsexploateringsprojekt med minst 100 bostäder ska innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende för personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning.
3. inrätta en central funktion för lika rättigheter
4. bygga ut verksamheten med personliga ombud till minst 20 tjänster

Bristen på särskilda boendeformer år efter år är oacceptabel. Behovet uppgår till 500 lägenheter, varav en del i gruppboende, enligt LSS och SoL. Men under 2011 tillkom endast 20 nya lägenheter, och dessutom avvecklades 27 lägenheter p.g.a. kvalitetsskäl. Arbetet för att få fram fler bostäder för personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning måste intensifieras. Det ska finnas en mångfald av boendeformer för olika behov och psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar. Bostadsexploateringsprojekt med minst 100 bostäder ska innehålla en andel om minst fem procent lägenheter för särskilt boende för personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning.

Att alla har samma rättigheter och möjligheter är grunden för ett demokratiskt samhälle och en mänsklig rättighet. För att Stockholms stad ska uppnå det krävs ett aktivt, långsiktigt arbete för lika rättigheter integrerat i stadens ordinarie verksamhet. Därför ska det inrättas en central funktion för lika rättigheter, för främjande, diskrimineringsförebyggande arbete och uppföljning. Funktionen ska ligga under kommunstyrelsen och ha till uppdrag att granska stadens verksamhets arbete med lika rättigheter för alla samt bedriva ett aktivt arbete främjandearbete genom exempelvis utbildning av politiker och anställda. Funktionen ska vara drivande i att stadens verksamheter prioriterar ett aktivt, integrerat arbete för lika rättigheter.

Otillgänglighet är diskriminering och människor med funktionsnedsättning har rätt till full delaktighet. Stockholm måste utforma en plan för hur enkelt avhjälpna hinder kan tas bort. Underlåtenhet att avhjälpa hinder ska kopplas till sanktioner. Dessa medel ska investeras i ökad tillgänglighet.

Personligt ombud är en viktig stödresurs för många med psykisk funktionsnedsättning, men i Stockholm har verksamheten halverats på senare år och utsatts för omorganiseringar fysiskt och med olika huvudmän. Staden behöver bygga ut verksamheten med personliga ombud så att den motsvarar behoven, för det behövs minst en utökning från nuvarande 11 till 20 tjänster.

Det behöver också säkerställas att stöd i form av ledsagning, kontaktpersoner, boendestöd och heminstruktörer utgår likvärdigt över staden.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Åsa Jernberg* och *Stefan Nilsson* (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta

1. FO:s årsrapport godkänns och överlämnas till kommunfullmäktige.
2. Kommunfullmäktige föreslås besluta att förutsättningar för gruppbostad eller servicebostad ska prövas i alla nya bostadsprojekt.
3. Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda hur likvärdigheten i stöd och service kan förbättras utifrån stadsdelstillhörighet och kön.
4. Stadsledningskontoret får i uppdrag att i samverkan med berörda nämnder utreda hur den organiserade fritiden kan förbättras för personer med utvecklingsstörning som bor i gruppbostad.
5. Dessutom vill jag framföra följande.

Alla partier verkar överens om det stora värdet av Funktionshindersmannens årsrapporter, vilket är bra eftersom rapporterna verkligen ger en balanserad översikt både av framsteg och brister. För att ytterligare lyfta funktionshinders- och tillgänglighetsfrågorna borde årsrapporten kunna behandlas av kommunfullmäktige. Det skulle ge en grundlig återkoppling till den högsta politiska nivån - i sig en signal om frågans vikt - och innebära en offentlig debatt som kan följas av den intresserade allmänheten och funktionshindersorganisationerna..

Återkommande allvarliga brister i årsrapporterna är bristen på bostäder för personer med funktionsnedsättningar och bristande samverkan och samordning av insatser mellan och inom stadens egna förvaltningar. Att myndighetsutövning och frågor kring stöd och service har dominerat i kontakterna med FO visar att här finns oro och frågor hos brukarna. Fritidsaktiviteter för personer som bor i gruppbostäder rör flera nämnder och är därmed svåra att påverka om inte alla insatser drar åt samma håll.

Frågor som skär tvärs över nämnd- och styrelsegränser bör lyftas politiskt på ett tydligare sätt än idag. Andra frågor bör nämnder och styrelser själva kunna lösa, men en skrivning i budgeten om att årsrapportens synpunkter bör beaktas skulle givetvis öka tyngden. Vi skulle också gärna se en samlad återkoppling från nämnder och styrelser till kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige om hur man beaktar FO:s förslag och synpunkter.

ÄRENDET

Stockholms stad har en ombudsman för omsorg om personer med funktionsnedsättning i Stockholm. Funktionshinderombudsmannen, FO, ska vara en förstärkning och ett komplement till stadens ansvariga nämnder och styrelser i frågor som berör levnadsförhållanden och förutsättningarna för delaktighet för människor med funktionsnedsättning.

I FO:s uppdrag ligger bland annat att förmedla kunskap till nämnder och styrelser och ge förslag på förbättringar.

FO:s årsrapport till kommunstyrelsen ska följa upp stadens verksamhet utifrån funktionshinderaspekter samt redogöra för brister och föreslå förbättringsåtgärder.

I korthet kan FO:s synpunkter och förslag sammanfattas enligt nedan.

- FO anser att programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning har blivit ett viktigt verktyg i stadens funktionshinderpolitiska arbete. Åtgärder som bidrar till större delaktighet utifrån programmets sju mål har delvis påbörjats och stadens nämnder och styrelser har inplanerade aktiviteter i sina verksamhetsplaner för år 2012.
- Från år 2011 har tillgänglighetsarbetet övergått från att vara ett projekt till ett ansvar för alla nämnder och bolagsstyrelser. Tillgänglighetsskapande åtgärder har genomförts inom flera av stadens nämnder och bolag. Kompetens i tillgänglighetsfrågor behöver tas tillvara, utvecklas och samordnas bland annat i nätverk.
- Möjlighet att själv välja och vara delaktig i insatsens utformning är en viktig kvalitetsfråga för personer med funktionsnedsättning. Valfriheten har ökat och stadsdelsgränserna behöver inte längre utgöra några hinder. Det saknas dock valfrihet beträffande särskilda boendeformer inom funktionshinderområdet och inom socialpsykiatri. Behovet av olika typer av särskilda boendeformer för vuxna är stort under det närmaste åren och antalet icke verkställda beslut har ökat. Det krävs ett målmedvetet planerings- och genomförandearbete på kort och på lång sikt.
- Samarbete och samverkan mellan olika enheter, avdelningar och myndigheter är fortsatt ett utvecklingsområde. Personer med funktionsnedsättning hänvisas mellan olika aktörer även inom stadens egna förvaltningar. Utveckling av organisationsformer och konkreta arbetsrutiner behövs för att förbättra samverkan och underlätta medborgarens kontakter med berörda förvaltningar.
- Staden kan på olika sätt bidra till att personer med funktionsnedsättning kommer in i arbetslivet. Flera arbetsmarknadsprojekt, anpassat studiematerial/stöd, vuxenutbildning samt tillgång till praktikplatser med coaching/support är några av de insatser som har riktats till ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning. Staden behöver bli en förebild som innehar tillgängliga arbetsplatser, erbjuder praktik och välkomnar anställda med funktionsnedsättning.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 juni 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är enigt med FO i de utvecklingsområden och förslag till förbättring som redovisas i rapporten.

Kontoret anser att FO:s årsrapport är ett viktigt stöd i nämndernas och bolagens arbete med att förbättra kvaliteten i stödet och servicen till personer med funktionsnedsättning. Kontoret anser att nämnderna och bolagen ska ta del utav dokumentet som stöd i sin ordinarie verksamhet.

Kontoret anser att programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning fångar upp många av de identifierade utvecklingsområdena. Nämnderna ska ta fram tre aktiviteter per mål som stöder måluppfyllelse i programmets 7 mål. Nämnder som inte gjort detta har uppmanats i tertialrapportering. Målen mäts genom indikatorer som delvis efterfrågas i brukarundersökningar 2012.

Ytterligare en förändring som kontoret anser är av stor vikt för stödet och servicen för personer med funktionsnedsättning är att tillgänglighetsarbetet övergått från att vara ett projekt till en del utav ordinarie verksamhet.

Att staden har ett program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning som är ett styrdokument för nämnder och styrelser och ska så långt det är möjligt implementeras i verksamheten samt att tillgänglighetsarbetet övergått till en del av ordinarie verksamhet innebär inte några organisatoriska förändringar eller ökade budgetamar. Att nämnderna och bolagen arbetar systematiskt med programmet för delaktighet genom att ta fram konkreta aktiviteter bedömer kontoret bidrar till ökad måluppfyllelse.

Sammanfattningsvis är kontorets uppfattning att stödet och servicen för personer med funktionsnedsättning i staden i stort fungerar bra. Detta stöds också utav de brukarundersökningar som genomförts.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen besluta att anmälan av funktionshinderombudsmannens årsrapport 2012 godkänns.